

1 Pierādīšanas pienākums

1.1 Kādi ir pierādīšanas pienākuma noteikumi?

Zviedrijas tiesības balstās uz pierādīšanas paņēmieni un pierādījumu pieļaujamības principu. Pēc visu lietā iegūto faktu detalizētas novērtēšanas tiesai jālemj par to, kas ir pierādīts. Tiesas ziņā ir lemt par to, kāda nozīme ir piešķirama pierādījumiem.

Judikatūrā ir iedibinātas zināmas normas par pierādījumu pieļaujamību, tostarp par to, uz kuru pusi gulstas pierādīšanas pienākums. Ārkārtīgi vienkāršots galvenais princips, kuram ir daudz izņēmumu, ir tāds, ka tam pusei, kura kaut ko apgalvo, ir pienākums to arī pierādīt. Ja tiek konstatēts, ka vienai pusei ir vienkāršāk iegūt kāda fakta pierādījumu, pierādīšanas pienākums tiek uzlikts šim dalībniekam. Ja tiek konstatēts, ka pusei ir grūti iegūt pierādījumu par konkrētiem apstākļiem, arī tam var būt nozīme, nosakot, kurai no pusēm ir pierādīšanas pienākums. Piemēram, ja kāds pieprasa parāda samaksu, tad viņam ir jāpierāda, ka viņam ir prasījuma tiesības pret atbildētāju. Ja atbildētājs apgalvo, ka maksājums ir jau veikts, tad pierādīšanas pienākums ir atbildētājam. Tiesvedībā saistībā ar atbildību par zaudējumiem pierādīšanas pienākums parasti ir tai pusei, kas apgalvo, ka tai ir radušies zaudējumi. Tāpat iespējams, ka attiecībā uz atsevišķiem faktiem tiek piemērots apgriezta pierādīšanas pienākuma princips.

Ja iegūtie pierādījumi nav pietiekami pārliecinoši, tiesa konkrēto apstākli nevar izmantot par pamatu lietas izskatīšanā. Lietās, kurās tiek noskaidrota radušos zaudējumu apmērs, ir piemērojams izņēmums, kas nozīmē, ka gadījumā, ja pierādījumu iegūšana par zaudējumu apmēru nav iespējama vai ir ļoti sarežģīta, tiesa var samērīgā apmērā aplēst zaudējumu apmēru.

1.2 Vai pastāv noteikumi, kas atbrīvo noteiktus faktus no pierādīšanas pienākuma? Kādos gadījumos? Vai ir iespējams iesniegt pierādījumus, lai pierādītu, ka kāds juridisks pieņēmums, nav pareizs?

Lūdzu, skatīt atbildi uz 1.1. jautājumu.

1.3 Kādā apmērā tiesai ir jābūt pārliecinātai par kādu faktu, lai tā varētu pamatot savu spriedumu ar šo faktu?

Noteiktās pierādījumu nozīmīguma prasības ir atkarīgas no konkrētās lietas veida. Civillietās standarta prasība ir tāda, ka jebkurš fakts ir jāapstiprina. Atsevišķās civillietās var būt piemērojamas mazāk stingras pierādījumu prasības. Kā piemēru var minēt patērētāju apdrošināšanas polišu lietas, kad tiek uzskatīts par pietiekamu, ka apdrošinātais notikuma iestāšanās varbūtība drīzāk ir ticama, nekā otrādi.

2 Pierādījumu iegūšana

2.1 Vai pierādījumi vienmēr jāiesniedz kādai no lietas pusēm, vai arī atsevišķos gadījumos tiesnesis var iegūt pierādījumus pēc savas iniciatīvas?

Puses ir atbildīgas par pierādījumiem. Lietās saistībā ar jautājumiem, kuros puses nevar panākt izlīgumu, tiesa var iesniegt pierādījumus pēc savas iniciatīvas, arī kad neviena no pusēm to nav pieprasījusi. Tādējādi lietās par aizgādību un apmeklējuma tiesībām tiesa var nolemt, ka izmeklēšana jāpapildina ar papildu pierādījumiem. Civillietās, kurās puses var panākt izlīgumu, sauktas par izlīguma lietām, tiesa jaunus pierādījumus lietā pēc savas iniciatīvas iesniegt nedrīkst.

2.2 Ja kādas puses lūgums pieņemt pierādījumu tiek apmierināts, kas noteik tālāk?

Pierādījumi tiek uzklauti galvenajā sēdē.

2.3 Kādos gadījumos tiesa var noraidīt puses lūgumu pieņemt pierādījumu?

Tiesa pierādījumu var noraidīt, ja tam, ko puse cenšas pierādīt, lietā nav nozīmes. Tas attiecas arī uz gadījumiem, kad pierādījumi nav nepieciešami vai pierādījumiem neapšaubāmi nebūtu nekādas ietekmes. Turklāt pastāv normas, kas nosaka, ka rakstiska liecība ir ņemama vērā tikai īpašos izņēmuma gadījumos.

2.4 Kādi ir dažādie pierādījumu veidi?

Zviedrijā būtībā ir pieci dažādi galvenie pierādījumu veidi (pierādīšanas paņēmieni). Tie ir šādi:

rakstiski pierādījumi;

liecinieku nopratināšana;

puses nopratināšana;

eksperta nopratināšana;

pārbaude.

2.5 Kādas ir metodes, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, un vai tās atšķiras no metodēm, kādas izmanto, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, kas ir eksperti? Kādi ir noteikumi attiecībā uz rakstveida pierādījumu un eksperta atzinuma/viedokļa iesniegšanu?

Parasti lieciniekam liecība jāsniedz mutiski tiesā. Rakstiskas liecības nav pieļaujamas. Taču, lai liecinieks varētu vieglāk atsaukt atmiņā faktus, ar tiesas piekrišanu viņš var izmantot pierakstus. Puse, kas liecinieku ir pieaicinājusi, uzsāk nopratināšanu (to sauc par tiešo nopratināšanu), ja vien tiesa nenosaka citādi. Pēc tam pretējai pusei ir iespēja veikt liecinieka iztaujāšanu (konfrontējošo nopratināšanu).

Savukārt gadījumā, ja pierādījumus sniedz eksperts, galvenais noteikums ir, ka eksperts sniedz rakstisku paziņojumu. Ja to pieprasa viena no pusēm un tas nav acīmredzami nenozīmīgi, procesa laikā var uzklaut arī eksperta mutiski sniegtos argumentus. Mutvārdu uzklautišana ir nepieciešama arī tad, ja ir būtiski, ka eksperts tiek uzklauts tiesā nepastarpināti.

Ja lēmums lietā pieņemams pēc galvenās tiesas sēdes, piemēram, lai uzklautu liecinieku, tad būtībā rakstiskie pierādījumi un eksperta argumenti būtu sēdes laikā jānolasa skaļi, lai tiesa varētu šos faktus ņemt vērā, taisot spriedumu. Taču tiesa var arī nolemt, ka rakstiskie pierādījumi uzskatāmi par uzklautiem galvenajā tiesas sēdē bez nepieciešamības tos nolasīt skaļi sēdes laikā.

2.6 Vai kādas noteiktas pierādīšanas metodes ir nozīmīgākas par citām?

Saskaņā ar Zviedrijas likumiem ir piemērojams pierādījumu pieļaujamības princips. Cita starpā tas nozīmē, ka likumā nav konkrētu principu, kas noteiktu dažādu pierādījumu nozīmīguma pakāpi. Tiesa veic visu attiecināmo apstākļu neatkarīgu novērtējumu un lemj par to, ko lietā var uzskatīt par pierādījumu.

2.7 Vai noteiktu faktu pierādīšanai ir obligāti jāizmanto noteikta veida pierādīšanas metodes?

Pierādījumu pieļaujamības princips nozīmē, ka nav tādu noteikumu, kas paredzētu, ka saistībā ar konkrētiem apstākļiem nepieciešami konkrēta veida pierādījumi, lai tie tiktu apstiprināti. Lai noskaidrotu, kas ir ticis pierādīts, tiesa veic vispārēju lietas apstākļu izvērtēšanu.

2.8 Vai lieciniekam saskaņā ar likumu ir pienākums sniegt liecību?

Saskaņā ar Zviedrijas likumiem pastāv vispārējs pienākums sniegt liecību. Tas nozīmē, ka būtībā personai, kas uzaicināta liecināt, tas ir jādara obligāti.

2.9 Kādos gadījumos liecinieks var atteikties sniegt liecību?

Personas pienākums liecināt nav spēkā, ja ir jāliecina lietā, kuras dalībnieks ir šīs personas tuvs radnieks. Liecinieks var atteikties sniegt komentārus par konkrētu faktu, ja tādējādi liecinieks būtu spiests izpaust, ka viņš ir veicis krimināli sodāmu vai negodīgu darbību. Noteiktos gadījumos liecinieks var atteikties izpaust profesionālus noslēpumus. Atsevišķu profesiju kategorijām, piemēram, veselības aprūpes darbiniekiem, saistībā ar pienākumu liecināt lietā pastāv zināmi ierobežojumi.

2.10 Vai pret personu, kura atsakās liecināt, var piemērot sankcijas vai likt sniegt liecību piespiedu kārtā?

Persona, kura lietā uzklaušama kā liecinieks, tiek uzaicināta ierasties tiesā, un neierašanās gadījumā tai tiek piemērota soda nauda. Ja liecinieks neierodas tiesā, soda nauda tiek piemērota gadījumā, ja lieciniekam nav pamatota neierašanās attaisnojuma, piem., slimības dēļ. Ja liecinieks tiesā neierodas, tiesa var arī lemt, ka liecinieks tiesā jānogādā ar policijas palīdzību. Visbeidzot, tiesai ir iespēja aizturēt personu, kas atsakās liecināt un atbildēt uz jautājumiem bez attaisnojoša iemesla.

2.11 Vai ir personas, no kurām nedrīkst iegūt liecības?

Ja persona, kura uzaicināta liecināt, ir jaunāka par 15 gadiem vai arī cieš no garīga rakstura traucējumiem, tiesa spriež par to, vai šī persona uzklaušama kā liecinieks, ņemot vērā konkrētos apstākļus. Skatīt arī 2.9. punktu.

2.12 Kāda ir tiesneša un pušu loma, uzklaušot liecinieku? Kādos apstākļos liecinieku var uzklaušīt videokonferencē vai ar citu tehnisku līdzekļu palīdzību?

Liecinieka pratināšanu parasti uzsāk tā puse, kas liecinieku ir pieaicinājusi (tiešā nopratināšana). Pēc tam pretējai pusei ir iespēja uzdot jautājumus (konfrontējošā nopratināšana). Pēc nopratināšanas persona, kas liecinieku pieaicinājusi, kā arī tiesa var uzdot papildjautājumus. Tiesa noraida tādus jautājumus, kuriem nepārprotami nav nekādas saistības ar lietu vai kuri ir mulsinoši vai citādi neatbilstoši.

Ir jābūt iespējai, ka puses, liecinieki un citi tiesas sēdes dalībnieki var piedalīties tiesas sēdē attālināti ar videokomunikācijas starpniecību, ja tas nav nepiemēroti. Taču galvenais nosacījums ir tāds, ka dalībniekiem tiesas sēdē jāierodas personīgi.

Liecinieku iespējams nopratināt telefoniski, ja tas ir atbilstoši, ņemot vērā izmaksas, kādas rastos, ja lieciniekam būtu jāierodas tiesā, kā arī liecinieka uzklaušīšanas sēdes laikā nozīmīgumu.

3 Pierādījuma izvērtēšana

3.1 Ja puse liecību ieguvusi nelikumīgi, vai tiesai ir kādi ierobežojumi sprieduma pieņemšanā?

Pierādījumu pieļaujamības princips nosaka, ka pastāv tikai atsevišķi reti izņēmumi, kad ir aizliegts pielietot noteikta veida pierādījumus. Tas, ka pierādījumi iegūti neatļautā veidā, būtībā neliedz tiesā ņemt vērā šos pierādījumus. Taču tas var būt svarīgi, ja, vērtējot šāda pierādījuma nozīmīgumu, tā vērtība tiek atzīta par nelielu.

3.2 Ja esmu viena no lietas pusēm, vai mans paziņojums tiks uzskatīts par liecību?

Ja par sniegtās informācijas pareizību iestājas puses kriminālatbildība, puse neliecina, bet šādos gadījumos tiek nopratināta pēc tam, kad tā ir nodevusi zvērestu.

Lapa atjaunināta: 05/11/2015

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Dalībvalstis, kas ir atbildīgas par nacionālā satura lapu pārvaldību, atjaunina daļu šīs tīmekļa vietnes satura, ņemot vērā Apvienotās Karalistes izstāšanos no Eiropas Savienības. Ja vietnē ir saturs, kurā vēl nav atspoguļota Apvienotās Karalistes izstāšanās, tas ir bez nolūka un tiks labots.